

HUỲNH VĂN SƠN (Tổng Chủ biên) – MAI MỸ HẠNH (Chủ biên)
TRẦN THANH DƯ – NGUYỄN THANH HUÂN
LÂM THỊ KIM LIÊN – GIANG THIÊN VŨ

ĐẠO ĐỨC

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HUỲNH VĂN SƠN (Tổng Chủ biên) – MAI MỸ HẠNH (Chủ biên)
TRẦN THANH DƯ – NGUYỄN THANH HUÂN
LÂM THỊ KIM LIÊN – GIANG THIÊN VŨ

ĐẠO ĐỨC

Chân trời sáng tạo

Mai Mỹ Hạnh

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Hướng dẫn sử dụng sách

1

Khởi động

Học sinh chuẩn bị tâm thế, huy động kinh nghiệm, thể hiện cảm xúc đạo đức liên quan đến các chuẩn mực hành vi đạo đức cần hình thành.

2

Kiến tạo tri thức mới

Học sinh phát hiện, hình thành kiến thức mới về các chuẩn mực hành vi đạo đức (biểu hiện, sự cần thiết, cách thực hiện).

3

Luyện tập

Học sinh củng cố kiến thức, lựa chọn, bày tỏ ý kiến về các hành vi ứng xử; rèn luyện kỹ năng xử lý các tình huống đạo đức.

4

Vận dụng

Học sinh vận dụng các kiến thức, kỹ năng đã học để giải quyết các tình huống đạo đức trong cuộc sống.

Giới thiệu nhân vật

Bin

Côm

Na

Tin

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

Lời nói đầu

Các em học sinh thân mến!

Môn Đạo đức giúp các em hình thành, phát triển các phẩm chất chủ yếu: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm và năng lực của người công dân Việt Nam, đặc biệt là các năng lực điều chỉnh hành vi, phát triển bản thân, tìm hiểu và tham gia hoạt động kinh tế – xã hội.

Sách giáo khoa Đạo đức 4 (bộ sách Chân trời sáng tạo) bao gồm 8 chủ đề:

- Biết ơn người lao động;
- Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn;
- Yêu lao động;
- Tôn trọng tài sản của người khác;
- Bảo vệ của công;
- Thiết lập và duy trì quan hệ bạn bè;
- Quý trọng đồng tiền;
- Quyền và bổn phận trẻ em.

Các chủ đề này được thiết kế thành 12 bài học với các hoạt động tích cực, mang tính trải nghiệm, chú trọng sự vận dụng kiến thức, kĩ năng vào cuộc sống hằng ngày. Những người bạn thân quen: Bin, Cốm, Na và Tin sẽ tiếp tục đồng hành cùng các em với những câu chuyện giàu cảm xúc, tình huống gần gũi, thiết thực.

Các em hãy tích cực học tập, rèn luyện theo những hoạt động được hướng dẫn trong sách. Thầy, cô giáo và người lớn sẽ luôn quan tâm, hỗ trợ các em trong suốt quá trình học tập. Với cuốn sách này, môn Đạo đức sẽ trở nên gần gũi và mang đến cho các em nhiều điều bổ ích.

Cùng nhau rèn luyện đức, tài

Hăng say học tập, mỗi ngày tiến lên.

Chúc các em học tốt!

CÁC TÁC GIẢ

Mục lục

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH – GIỚI THIỆU NHÂN VẬT	2
LỜI NÓI ĐẦU	3
GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ	5

Chủ đề: BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Bài 1: NGƯỜI LAO ĐỘNG QUANH EM	6
Bài 2: EM BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG	10

Chủ đề: CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN

Bài 3: EM CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN	16

Chủ đề: YÊU LAO ĐỘNG

Bài 4: EM YÊU LAO ĐỘNG	21
Bài 5: EM TÍCH CỰC THAM GIA LAO ĐỘNG	25

Chủ đề: TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC

Bài 6: EM TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC	29

Chủ đề: BẢO VỆ CỦA CÔNG

Bài 7: EM BẢO VỆ CỦA CÔNG	34

Chủ đề: THIẾT LẬP VÀ DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ

Bài 8: EM THIẾT LẬP QUAN HỆ BẠN BÈ	39
Bài 9: EM DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ	44

Chủ đề: QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN

Bài 10: EM QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN	49

Chủ đề: QUYỀN VÀ BỔN PHẬN TRẺ EM

Bài 11: QUYỀN TRẺ EM	55
Bài 12: BỔN PHẬN CỦA TRẺ EM	60

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

STT	Từ	Nghĩa	Trang
1	Bất khả xâm phạm	Không ai được phép xâm phạm.	58
2	Bổn phận	Phần việc có trách nhiệm phải gánh vác, lo liệu, phải làm.	3, 4, 55, 60, 61, 62, 63
3	Cảm thông	Hiểu thấu và chia sẻ tâm tư, tình cảm với người hay sự việc nào đó.	3, 4, 16, 17, 18, 20
4	Của công	Của cải chung của mọi người.	3, 4, 34, 35, 36, 38
5	Dịch vụ	Công việc phục vụ trực tiếp cho những nhu cầu nhất định của con người.	58, 64
6	Quyền	Điều mà pháp luật hoặc xã hội công nhận cho được hưởng, được làm, được đòi hỏi.	3, 4, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 64
7	Tài sản	Của cải (nói chung).	3, 4, 29, 30, 31, 33, 36, 62
8	Thiện nguyện	Tự nguyện làm việc tốt mà không nhận lương, không kể công.	20
9	Trẻ em	Người dưới 16 tuổi.	3, 4, 28, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63
10	Tuyên truyền	Phổ biến, giải thích rộng rãi để thuyết phục mọi người tán thành, ủng hộ, làm theo.	59, 63

Chủ đề: BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Bài 1: NGƯỜI LAO ĐỘNG QUANH EM

Mục tiêu

- Nêu được đóng góp của một số người lao động ở xung quanh.
- Biết vì sao phải biết ơn người lao động.

Khởi động

Tham gia trò chơi *Đố bạn* và thực hiện yêu cầu

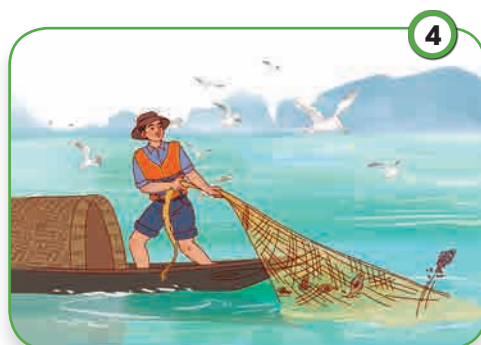

Hãy mô tả về nghề nghiệp của một số người lao động xung quanh em.

Kiến tạo tri thức mới

1. Nêu tên nghề nghiệp và đóng góp của người lao động trong tranh

Kể thêm nghề nghiệp và đóng góp của người lao động trong các nghề nghiệp đó.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

BUỔI HỌC ĐẦU TIÊN

Năm nay, lớp 4A có cô giáo mới. Buổi đầu tiên làm quen với lớp, cô giáo yêu cầu:

– Các em hãy giới thiệu đôi nét về bản thân và gia đình mình.

Cả lớp sôi động hẳn lên, bạn nào cũng hào hứng:

– Thưa cô, em tên là Hồng. Bố mẹ em là kiến trúc sư.

– Thưa cô, em tên là Trang. Bố em là bộ đội, mẹ em là giáo viên.

– Thưa cô, em tên là Quỳnh. Bố em là phóng viên, mẹ em là bác sĩ ạ.

Đến lượt Hà, cũng như các bạn, em kể rất tự hào:

– Thưa cô, em là Hà. Bố mẹ em là công nhân vệ sinh môi trường ạ.

Bỗng dưng có vài tiếng cười khúc khích. Cô giáo bước đến bên Hà, âu yếm đặt tay lên vai em và nói:

– Cảm ơn bố mẹ em, những người lao động đã giữ cho thành phố của

chúng ta sạch đẹp. Không có nghề nào là tầm thường, chỉ có những ai lười lao động mới đáng xấu hổ. Hơn nữa, mọi của cải trong xã hội có được là nhờ những người lao động. Chúng ta phải biết ơn họ.

Không khí cả lớp nhẹ nhàng, vui vẻ. Hà cảm ơn cô vì cô giáo đã làm cho cả lớp thêm quý trọng nghề nghiệp của bố mẹ mình.

(Phỏng theo Thuỳ Dung, *Buổi học đầu tiên*, Đạo đức 4, NXB Giáo dục Việt Nam, 2006)

- Cô giáo đã làm gì sau khi Hà giới thiệu về nghề nghiệp của bố mẹ?
- Theo em, vì sao phải biết ơn người lao động?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Cơm ăn, áo mặc, sách vở... và mọi của cải trong xã hội có được là nhờ những người lao động.

2

Phải biết ơn người lao động vì họ giúp cho cuộc sống, xã hội tốt đẹp hơn.

3

Chỉ cần biết ơn người lao động là người thân trong gia đình vì họ nuôi sống mình.

4

Cần biết ơn người lao động dù không trực tiếp sử dụng sản phẩm do họ làm ra.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với lời nói, việc làm nào sau đây?

Vì sao?

1

Trường mình sạch như vậy là nhờ có cô lao công đấy!

2

Người lao động chân tay hay trí óc đều đáng quý.

3. Xử lý tình huống

• *Tình huống 1:* Chú của Bin làm nghề kiểm lâm. Bin rất thích nghề của chú và chia sẻ điều này với Tin. Tin nói: “Nghề kiểm lâm thì có gì đáng tự hào đâu!”.

Nếu là Bin, em sẽ ứng xử như thế nào?

• *Tình huống 2:* Na và Cốm đang thảo luận về chủ đề “Người lao động quanh em”. Na chia sẻ: “Chúng ta phải biết ơn người lao động trong xã hội”. Cốm tiếp lời: “Làm như thế để được thầy cô và người lớn khen”.

Nếu là Na, em sẽ khuyên Cốm điều gì?

Vận dụng

1. Chia sẻ về đóng góp của một người lao động mà em biết.

2. Hãy ghi sổ tay mô tả về công việc và đóng góp của một số nghề nghiệp mà em yêu thích.

Ví dụ:

Tên nghề	Mô tả công việc	Đóng góp của nghề
Bác sĩ	Khám, chữa bệnh	Chăm sóc sức khỏe cho mọi người
...	...	...

Ăn quả nhớ kẻ trồng cây.

Bài 2: EM BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Mục tiêu

- Thể hiện được lòng biết ơn người lao động bằng lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở bạn bè, người thân có thái độ, hành vi biết ơn những người lao động.

Khởi động

Nghe bài hát *Cảm ơn chiến sĩ áo trắng* (Nhạc và lời: Ninh Bảo Văn) và trả lời câu hỏi

Bài hát thể hiện lòng biết ơn đối với những "chiến sĩ áo trắng" như thế nào?

Kiến tạo tri thức mới

1. Đọc thư và trả lời câu hỏi

NGƯỜI HÙNG TRONG EM

Hà Nội, ngày 10 tháng 4 năm 2019

Cô, chú lao công kính mến!

Cháu tên là Hoa Thiên Sứ, hiện ở tại phố Khâm Thiên, Hà Nội. Hôm nay, cháu viết thư này cho cô, chú bởi đối với cháu, cô, chú như là một người hùng - một người đáng quý, đáng trân trọng.

[...]

Cháu thật cảm phục cô, chú lắm!

Cháu thấy rằng công việc của cô, chú thật độc hại và tiềm ẩn nhiều nguy cơ bệnh tật, vì tiếp xúc với rác thải lâu ngày.

[...] Cháu sẽ tiếp sức cho cô, chú bằng những việc làm cụ thể như: phân loại rác trước khi bỏ vào thùng, gom rác gọn gàng, nhắc nhở các bạn không vứt rác bừa bãi, khuyên mọi người bỏ rác đúng nơi quy định,...

Sáng sớm tinh sương được đi trên những con đường xanh - sạch - đẹp, cháu thầm biết ơn cô, chú đã không quản ngại khó khăn, gian khổ, dọn dẹp sạch sẽ, làm đẹp cho phố phường, cho mọi người xung quanh được hít thở không khí trong lành. Đối với cháu, cô, chú như là "bác sĩ của môi trường".

Kính chúc cô, chú thật nhiều sức khỏe, gặp nhiều may mắn trong cuộc sống. Cô, chú nhớ hồi âm cho cháu nhé!

Mến thương cô, chú nhiều!

Cháu Hoa Thiên Sứ

(Bài viết mẫu, Cuộc thi viết thư quốc tế UPU năm 2019, Bộ Thông tin và Truyền thông)

- Bạn nhỏ đã thể hiện lòng biết ơn đối với cô, chú lao công như thế nào?
- Em nên thể hiện lòng biết ơn người lao động bằng lời nói, việc làm cụ thể nào?

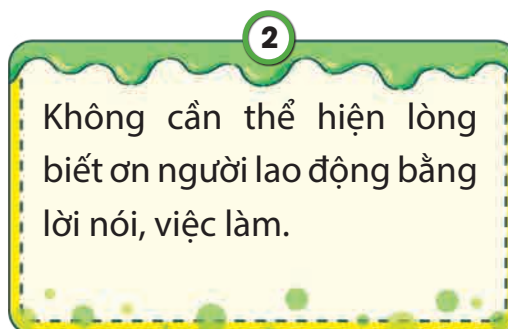
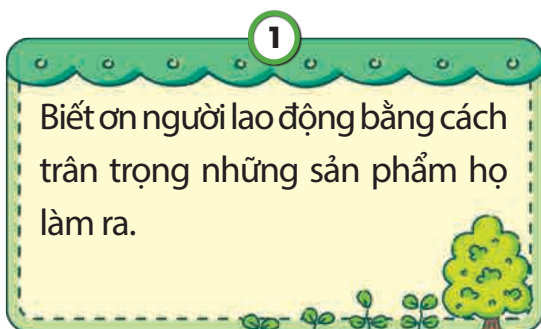
2. Quan sát tranh và trả lời câu hỏi

- Các bạn trong tranh đã thể hiện lòng biết ơn người lao động như thế nào?
- Kể thêm những lời nói, việc làm thể hiện lòng biết ơn người lao động.

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

3

Cần phải nhắc nhở bạn bè,
người thân có thái độ, hành vi
biết ơn người lao động.

4

Học tập theo gương người
lao động là cách thể hiện
lòng biết ơn với họ.

**2. Em đồng tình hay không đồng tình với lời nói, việc làm nào sau đây?
Vì sao?**

1

2

3

4

3. Xử lý tình huống

• Tình huống 1:

Chủ nhật, mẹ đi vắng nên Bin nhận hàng giúp mẹ. Cậu nhìn thấy chú giao hàng rất mệt mỏi, mồ hôi nhễ nhại.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

• Tình huống 2:

Vừa đến trường, Cốm nhìn thấy cô lao công bị ngã ở hành lang khi đang lau sàn.

Nếu là Cốm, em sẽ làm gì?

● *Tình huống 3:*

Chủ nhật, Na và Cốm đi công viên. Nghe thấy cô bán đồ chơi rao hàng, Cốm rủ Na: “Na ơi! Mình bắt chước tiếng rao hàng để trêu cô ấy đi”.

Nếu là Na, em sẽ làm gì?

● *Tình huống 4:*

Chú nông dân đang cẩn thận chăm sóc khu vườn, nhưng hai bạn nhỏ chạy vào nhặt bóng nên giẫm lên rau.

Em sẽ khuyên các bạn điều gì?

Vận dụng

1. Chia sẻ những lời nói, việc làm thể hiện lòng biết ơn người lao động.
2. Thực hiện những lời nói, việc làm và nhắc nhở bạn bè, người thân thể hiện lòng biết ơn người lao động.
3. sưu tầm những câu ca dao, tục ngữ về biết ơn người lao động.

*Lòng biết ơn không chỉ là đức tính vĩ đại nhất
mà còn là khởi nguồn của mọi đức tính tốt đẹp khác.*
(Marcus Tullius Cicero)

Chủ đề: CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN

Bài 3: EM CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN

Mục tiêu

- Nêu được một số biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.
- Biết vì sao phải cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.
- Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn bằng những lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
- Sẵn sàng giúp đỡ người gặp khó khăn phù hợp với khả năng của bản thân.

Khởi động

Tham gia trò chơi *Vượt chướng ngại vật* và trả lời câu hỏi

Điều gì sẽ xảy ra nếu không có bạn giúp em vượt chướng ngại vật?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và nêu biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn

Kể thêm một số biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

KHI NÀO MẸ VỀ?

Giữa lúc dịch bệnh Covid-19 diễn biến phức tạp, mẹ Na là y tá nên tình nguyện tham gia chăm sóc, hỗ trợ bệnh nhân cách li điều trị ở bệnh viện. Đã một tháng qua, lúc nào Na cũng mong mẹ về. Một buổi tối, khi cả nhà đang ăn cơm, mẹ Na gọi điện thoại về. Na meo mào:

– Mẹ ơi! Con nhớ mẹ lắm, mẹ mau về nhà đi!

Mẹ Na xúc động:

– Mẹ cũng nhớ con lắm!

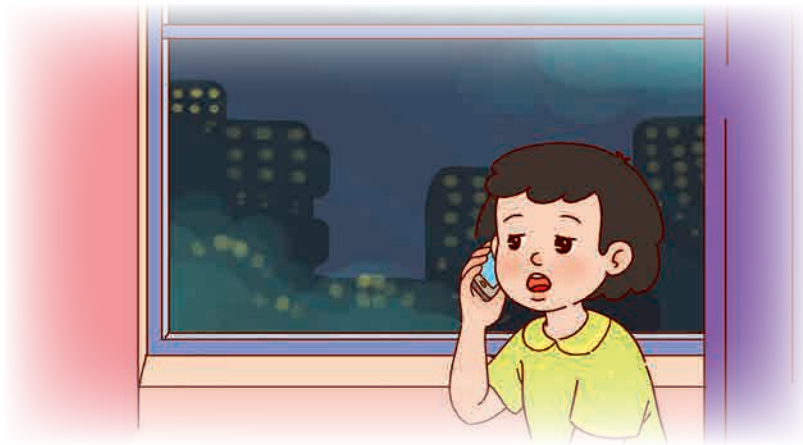
– Vậy sao mẹ không về nhà? – Na hỏi mẹ.

Mẹ ôn tồn bảo:

– Còn rất nhiều bệnh nhân đang cần sự giúp đỡ của mẹ. Rất nhiều bạn nhỏ đang mong bố mẹ mau khỏi bệnh để trở về nhà. Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn mang lại niềm vui cho mình và mọi người. Na đợi mẹ nhé!

Na gật đầu, nói với mẹ:

– Vâng ạ! Con hiểu rồi ạ. Mẹ hãy giữ gìn sức khỏe nhé!

– Mẹ Na đã làm gì để giúp đỡ những người bệnh?

– Theo em, vì sao phải cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Chỉ cần tham gia các hoạt động giúp đỡ người gặp khó khăn do trường tổ chức.

2

Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn là việc ai cũng nên làm.

3

Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn để được khen thưởng.

4

Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn góp phần làm cho xã hội tốt đẹp hơn.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với lời nói, việc làm nào? Vì sao?

3. Xử lý tình huống

• *Tình huống 1:* Trong thư viện, Bin và Tin ngồi đọc báo *Nhi đồng*. Sau khi đọc được thông tin về một em nhỏ có hoàn cảnh khó khăn, thiếu đồ dùng học tập, Bin nói với Tin: "Mình muốn giúp các em này quá!". Tin đáp: "Thiếu đồ dùng học tập thì có sao đâu!".

Nếu là Bin, em sẽ ứng xử như thế nào?

• **Tình huống 2:** Chủ nhật, Tin và Bin đi công viên. Trên đường, Bin nhìn thấy một cụ già bị ngã, đồ đạc trong giỏ rơi hết ra ngoài. Ngay lúc ấy, Tin nói với Bin: “Về nhà nhanh lên! Sắp đến giờ xem phim rồi”.

Nếu là Bin, em sẽ ứng xử như thế nào?

• **Tình huống 3:** Bà Sáu là Mẹ Việt Nam Anh hùng nhưng sống neo đơn một mình. Chủ nhật, Na đang đọc truyện thì Cốm đến rủ: “Chúng mình sang thăm và giúp bà Sáu làm việc nhà đi!”.

Nếu là Na, em sẽ ứng xử như thế nào?

• **Tình huống 4:** Sáng nay, khu phố nhà Cốm tổ chức nấu cơm thiện nguyện. Cốm định tham gia nhặt rau thì Na đến rủ: “Bạn đến nhà mình xem phim hoạt hình đi!”.

Nếu là Cốm, em sẽ ứng xử như thế nào?

Vận dụng

1. Chia sẻ với bạn những việc em đã và sẽ làm để cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.

2. Trao đổi với bạn về những người gặp khó khăn quanh em và lập kế hoạch giúp đỡ họ.

Gợi ý:

Kế hoạch giúp đỡ người gặp khó khăn

STT	Người gặp khó khăn	Việc làm	Thời gian	Người thực hiện	Người hỗ trợ
1	Trẻ mồ côi	Tặng sách cũ	Chủ nhật	Cả nhóm	Cô giáo
2	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...

3. Thực hiện kế hoạch giúp đỡ người gặp khó khăn đã đề xuất và chia sẻ với các bạn trong lớp.

Thương người như thể thương thân.

Chủ đề: YÊU LAO ĐỘNG

Bài 4: EM YÊU LAO ĐỘNG

Mục tiêu

- Nêu được một số biểu hiện của yêu lao động.
- Biết vì sao phải yêu lao động.
- Không đồng tình với những biểu hiện lười lao động.

Khởi động

Tham gia trò chơi *Chuyển hoa* theo bài hát và thực hiện yêu cầu

- Nêu một số hoạt động lao động em đã làm ở nhà và ở trường.
- Cảm xúc của em khi thực hiện các việc đó như thế nào?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu

- Nhận xét việc làm của các bạn trong tranh.
- Nêu biểu hiện yêu lao động.
- Kể thêm các biểu hiện yêu lao động.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

NGƯỜI TRỒNG NHO VÀ CÁC CON

Có một người trồng nho rất giỏi. Nho trong vườn nhà ông luôn luôn to và ngon nhất. Nhưng các con của ông rất lười biếng, không muốn trồng nho. Ông rất buồn. Khi ông ốm nặng, ông gọi các con đến và nói: “Bố ốm nặng lắm, chắc sẽ không qua khỏi. Các con cố gắng tìm hũ vàng bố cất giấu dưới vườn nho nhé!”

Sau khi bố qua đời, họ đi đào xới rất kĩ đất ở khu vườn trồng nho để tìm kho báu. Họ không tìm thấy kho báu, nhưng đất ở vườn trồng nho được xới trộn rất kĩ. Đến mùa thu hoạch, các con ông thu hoạch được một lượng nho lớn hơn nhiều những năm trước. Bấy giờ các con của người trồng nho mới hiểu, thực ra chẳng có vàng bạc gì hết, bố của họ chỉ muốn dạy họ phải lao động chăm chỉ thì mới có thể sống thoải mái.

(Theo Lép Tôn-xtôi, *Kiến và chim bồ câu*, Thuý Toàn dịch, NXB Văn học, 2002)

– Người trồng nho đã làm gì để các con hiểu về ý nghĩa của việc lao động chăm chỉ?

– Theo em, vì sao phải yêu lao động?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Yêu lao động là chăm chỉ làm việc.

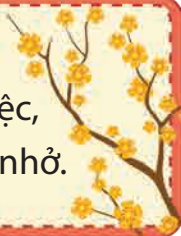

2

Yêu lao động là hoàn thành công việc đúng tiến độ và có chất lượng.

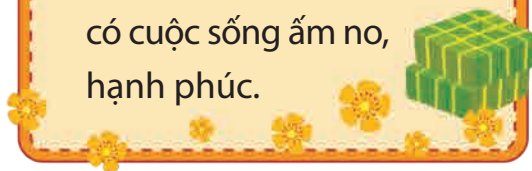
3

Yêu lao động là chủ động làm việc, không đợi nhắc nhở.

4

Yêu lao động giúp con người có cuộc sống ấm no, hạnh phúc.

5

Yêu lao động làm chúng ta lãng phí thời gian.

6

Chúng ta cần phê bình, nhắc nhở người lười lao động.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm nào sau đây? Vì sao?

• *Tình huống 1:*

• *Tình huống 2:*

3. Em sẽ khuyên bạn điều gì trong tình huống sau? Vì sao?

• *Tình huống 1:* Vườn nhà Na cỏ mọc nhiều. Sáng Chủ nhật, Na dậy sớm để nhổ cỏ nhưng mới nhổ được một lúc, bạn đã chán nản và không muốn làm nữa.

• *Tình huống 2:* Chủ nhật, Bin rủ Tin qua nhà chơi điện tử. Nhưng Tin chưa rửa bát và chưa tưới mấy chậu hoa trước sân. Tin phân vân: "Mình có nên sang nhà Bin ngay bây giờ không?"

Vận dụng

1. Chia sẻ với bạn bè những việc em đã làm thể hiện lòng yêu lao động.
2. sưu tầm những hình ảnh về người yêu lao động quanh em.
3. Nhắc nhở bạn bè, em nhỏ có biểu hiện lười lao động trong học tập và sinh hoạt.

Người lao động là người hạnh phúc.

Người nhàn rỗi mới là người khổ.

(Benjamin Franklin)

Bài 5: EM TÍCH CỰC THAM GIA LAO ĐỘNG

Mục tiêu

- Quý trọng người yêu lao động.
- Tích cực, tự giác tham gia hoạt động lao động phù hợp với khả năng của bản thân.

Khởi động

Chia sẻ những bức ảnh về người yêu lao động mà em đã sưu tầm và những điều học được từ họ

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và cho biết bạn nào tích cực, tự giác tham gia lao động

Kể thêm các biểu hiện tích cực, tự giác tham gia lao động.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

CON LỪA LƯỜI BIẾNG

Một ông chủ trang trại có nuôi một con lừa. Ông chủ vốn là một người rất khoan dung và tốt bụng nhưng con lừa thì lười biếng, luôn tìm cách trốn tránh công việc.

Một lần, khi đang chở các bao muối về trang trại, con lừa bị rơi xuống một con sông nhỏ. Chỉ một lúc sau, nó nhận ra rằng khi các bao muối bị hoà tan trong nước một phần thì khối lượng nhẹ đi.

Những ngày sau đó, nó cố tình rơi xuống nước khi chở muối. Ông chủ biết điều đó và không hài lòng do mất rất nhiều muối. Ông suy nghĩ và quyết định dạy cho con lừa một bài học.

Một ngày nọ, thay vì phải chở muối, ông cho nó chở vài túi bông trên lưng. Đến sông, nó lại cố tình trượt chân xuống nước và các túi bị ướt hoàn toàn. Nhưng nó rất ngạc nhiên vì các túi trên lưng đột nhiên nặng hơn. Nó phải cố gắng lê từng bước để chở hết số túi bông ngậm nước rất nặng kia về trang trại.

Con lừa đã được dạy cho một bài học đắt giá và bắt đầu làm việc siêng năng hơn. Kể từ đó, nó được ông chủ yêu quý và có cuộc sống sung túc.

(Theo *Truyện ngụ ngôn Ê-dốp*, NXB Mỹ thuật, 2016)

- Lúc đầu, con lừa trong câu chuyện có tích cực làm việc không?
- Sau khi được ông chủ dạy cho một bài học, con lừa đã thay đổi như thế nào?
- Theo em, tự giác, tích cực trong lao động sẽ đem lại điều gì?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Cần quý trọng người yêu lao động vì họ có trách nhiệm với công việc và giúp cho xã hội phát triển.

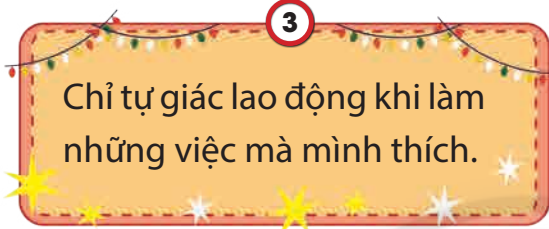
2

Không cần quý trọng người yêu lao động vì họ chỉ làm việc cho bản thân mình.

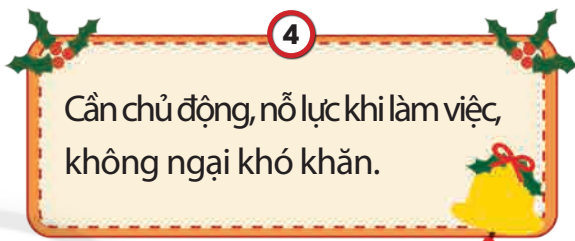
3

Chỉ tự giác lao động khi làm những việc mà mình thích.

4

Cần chủ động, nỗ lực khi làm việc, không ngại khó khăn.

2. Đọc các tình huống và trả lời câu hỏi

• Tình huống 1:

Tin rất tích cực tham gia và hoàn thành các nhiệm vụ của Câu lạc bộ Đọc sách. Na rất ủng hộ Tin tham gia nhưng Bin lại không.

Tin tích cực quá!
Mình sẽ tham gia
cùng Tin.

Việc đó chỉ lãng phí
thời gian.

- Giữa Na và Bin, bạn nào chưa quý trọng người yêu lao động? Vì sao?
- Em sẽ khuyên bạn chưa biết quý trọng người yêu lao động như thế nào?

• Tình huống 2:

Thấy bác hàng xóm thu dọn rác ở bờ kênh, Cốm thắc mắc: “Mẹ ơi, sao bác ấy hay dọn rác ở đây vậy?”. Mẹ trả lời: “Bác ấy tự nguyện làm việc này nhiều năm rồi”. Nghe mẹ nói, Cốm cảm phục bác ấy quá.

- Cốm có quý trọng người yêu lao động không? Vì sao?
- Nếu là Cốm, em sẽ làm gì để thể hiện sự quý trọng bác hàng xóm?

3. Xử lý tình huống

• *Tình huống 1:* Khu phố tổ chức *Ngày Chủ nhật xanh*, mọi người cùng nhau quét dọn và thu gom rác. Nhiều bạn nhỏ tham gia tái chế chai nhựa thành các chậu trồng cây, nhưng Na chỉ muốn ở nhà đọc truyện tranh.

Nếu là bạn của Na, em sẽ làm gì?

• *Tình huống 2:* Lớp của Bin vận động các bạn thu gom sách giáo khoa cũ để tặng trẻ em có hoàn cảnh khó khăn. Bin rủ Tin: “Quyên góp sách xong, chúng mình cùng phân loại và đóng gói nữa nhé!”. Một bạn cùng bàn với Tin liền nói: “Tin chơi đá bóng cùng mình nên việc đó Bin tự làm nhé!”.

Nếu là Tin, em sẽ ứng xử như thế nào?

Vận dụng

1. Chia sẻ với các bạn những việc em đã tích cực, tự giác thực hiện ở nhà, ở trường phù hợp với khả năng của bản thân.

2. Lập kế hoạch lao động trong tuần.

Gợi ý:

Kế hoạch lao động trong tuần

Thứ	Thời gian thực hiện	Công việc	Kết quả thực hiện
Thứ Hai	6 giờ – 6 giờ 30	Gấp chăn màn, vệ sinh cá nhân	Hoàn thành 😊
	7 giờ – 7 giờ 15	Vệ sinh lớp học	Hoàn thành 😊
	17 giờ	Quét nhà, nấu cơm	Hoàn thành 😊
Thứ Ba	...	...	...
...	...	...	...

*Muốn no thì phải chăm làm,
Một hạt thóc vàng, chín hạt mồ hôi.*

Chủ đề: TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC

Bài 6: EM TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC

Mục tiêu

- Nêu được một số biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác.
- Biết vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác.
- Thể hiện thái độ tôn trọng tài sản của người khác bằng những lời nói, việc làm cụ thể phù hợp.
- Nhắc nhở bạn bè, người thân tôn trọng tài sản của người khác.

Khởi động

- Em từng mượn đồ vật nào từ bạn bè, người thân?
- Khi mượn đồ vật của người khác, em cần làm gì?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu

- Nhận xét việc làm của các bạn trong tranh.
- Nêu biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác.
- Kể thêm các biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

CHIẾC VÒNG TAY

Na rất thích chiếc vòng tay của Cốm nên mượn về nhà đeo thử nhưng vô ý làm rơi, khiến nó vỡ đôi. Na bối rối và oà khóc. Em Cam nhìn thấy liền hỏi:

– Chị còn nhiều vòng tay khác mà?

Na rầu rĩ:

– Nhưng đây là vòng tay của chị Cốm. Chị hối hận lắm!

Vừa lúc đó, mẹ Na bước đến:

– Con nghĩ được vậy là tốt. Tài sản riêng của người khác cần được tôn trọng. Bảo quản, giữ gìn tài sản của người khác thể hiện mình là người lịch sự, tử tế.

Na càng nghĩ, càng thấm thía lời mẹ dạy. Sáng hôm sau, Na chủ động gặt, xin lỗi Cốm và đền cho bạn chiếc vòng tay rất đẹp của mình.

- Na cảm thấy như thế nào khi làm vỡ chiếc vòng của Cốm?
- Sau khi nghe lời khuyên của mẹ, Na đã làm gì?
- Theo em, vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Tôn trọng tài sản của người khác là biểu hiện của trung thực, văn minh, lịch sự.

2

Không cần nhận lỗi và sửa lỗi khi làm hư hỏng, mất đồ dùng của người khác.

3

Sử dụng đồ dùng của người khác xong rồi mới hỏi mượn cũng được.

4

Khi mượn đồ dùng của người khác, cần giữ gìn và gửi trả đúng hạn.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm nào sau đây? Vì sao?

1

Sao em tự ý lấy hộp bút màu của chị?

Em dùng một lát có sao đâu!

2

Em đọc xong rồi. Em để lại vào chỗ cũ nhé!

3

Không phải chậu lan nhà mình, chạy đi Tin!

4

Bạn lớp trưởng có quyển nhật kí trong cặp đấy!

Chúng mình lấy xem bạn ấy viết gì nhé!

3. Đọc các tình huống và trả lời câu hỏi

• Tình huống 1:

Bin mượn truyện tranh của Tin để đọc cả tháng qua. Hôm nay, Tin muốn nhận lại cuốn truyện thì Bin bảo đã làm mất.

Bạn trả lại cho mình truyện tranh đi!

Mình... làm mất truyện rồi.

- Em có tán thành việc làm của Bin không? Vì sao?
- Em sẽ khuyên Bin điều gì?

• Tình huống 2:

Na mượn chiếc ô của cô hàng xóm nhưng lại làm hỏng. Na nhờ mẹ mua chiếc ô mới để sang xin lỗi và trả lại cho cô.

- Em có tán thành việc làm của Na sau khi làm hỏng chiếc ô không? Vì sao?
- Em sẽ khuyên Na điều gì?

• Tình huống 3:

Cốm và Na có áo khoác giống nhau. Lúc tan học, do vội vã nên Cốm cầm nhầm áo khoác của Na về nhà. Cốm nghĩ, vì áo giống nhau nên không cần trả lại Na cũng được.

- Em có tán thành với suy nghĩ của Cốm không? Vì sao?
- Em sẽ khuyên Cốm điều gì?

4. Xử lý tình huống

- *Tình huống 1:*

Sắp đến giờ đi đá bóng nhưng Bin không tìm thấy đôi giày thể thao của mình. Nhìn thấy đôi giày mới của anh trai, Bin nghĩ: “Có nên lấy đôi giày này không nhỉ?”.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

- *Tình huống 2:*

Cuối giờ ăn trưa ở trường, Cốm nhìn thấy một chiếc kẹp tóc trên bàn. Lúc đó, nhà ăn chỉ còn mình Cốm. Cốm nghĩ: “Đẹp quá! Mình muốn có chiếc kẹp tóc này!”.

Nếu là Cốm, em sẽ làm gì?

- *Tình huống 3:*

Trên đường đi học về, Tin làm rơi mũ. Bin liền nhặt lên và đá như đá cầu, làm bắn chiếc mũ. Tin nhắc Bin trả lại mũ cho mình. Bin nói: “Mình chỉ trêu bạn một chút thôi!”.

Nếu là bạn của Bin, em sẽ nhắc nhở Bin như thế nào?

Vận dụng

1. Chia sẻ về những lời nói, việc làm của em thể hiện sự tôn trọng tài sản của người khác.

2. Nhắc nhở bạn bè, người thân tôn trọng tài sản của người khác.

*Chữ tín là đức con người
Của mượn gìn giữ xong rồi trả ngay.*

Chủ đề: BẢO VỆ CỦA CÔNG

Bài 7: EM BẢO VỆ CỦA CÔNG

Mục tiêu

- Nêu được một số biểu hiện của bảo vệ của công.
- Biết vì sao phải bảo vệ của công.
- Có những việc làm cụ thể để bảo vệ của công.
- Nhắc nhở mọi người giữ gìn, bảo vệ của công.

Khởi động

Cùng hát bài *Em yêu trường em* (Nhạc và lời: Hoàng Vân) và trả lời câu hỏi

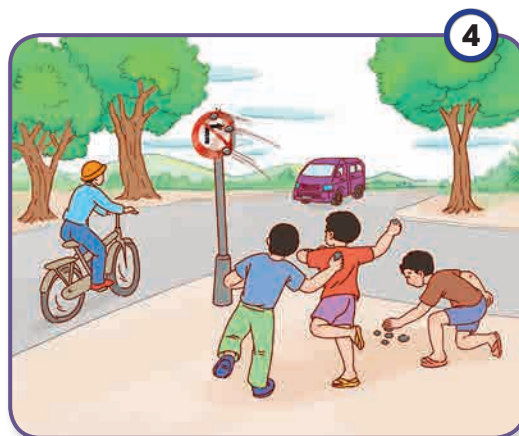
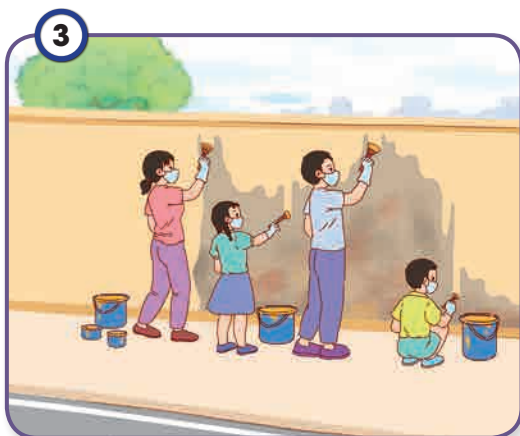

Bạn nhỏ trong bài hát yêu quý những gì ở ngôi trường của mình?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu

- Nhận xét việc làm của các nhân vật trong tranh.
- Nêu biểu hiện của bảo vệ của công.
- Kể thêm các biểu hiện của bảo vệ của công.

2. Đọc tình huống và trả lời câu hỏi

Giờ ra chơi, trong lúc Tin đang ngồi đọc sách thì thấy Bin lấy một chiếc com pa chăm chú nhìn mặt bàn học. Tin quay sang hỏi Bin:

- Cậu định làm gì vậy?
- Bin thì thầm, vẽ bí mật:
- Từ từ, chờ tớ vẽ xong cậu sẽ biết.
- Bin tò mò:
- Cậu vẽ gì mà lại cầm com pa?

Tin bảo:

– Thì tớ định vẽ ô tô lên mặt bàn nên phải dùng đầu nhọn của com pa mới vẽ được chứ.

Tin giờ tay ngăn lại:

– Cậu không được vẽ lên mặt bàn.

Bin ngạc nhiên:

– Đây là chỗ ngồi của tớ. Tại sao tớ lại không được vẽ lên?

Tin: ...

– Em thử đoán xem, Tin sẽ trả lời Bin như thế nào?

– Nếu Bin vẽ lên bàn sẽ gây ra tác hại gì?

– Theo em, vì sao phải bảo vệ của công?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Không xả rác, vẽ bậy nơi công cộng là cách bảo vệ của công.

2

Bảo vệ của công là chỉ cần giữ gìn, tiết kiệm tài sản của gia đình mình.

3

Sử dụng tiết kiệm, cẩn thận các đồ dùng của trường, lớp cũng là bảo vệ của công.

4

Của công là tài sản chung, mọi người đều có trách nhiệm bảo vệ, giữ gìn.

5

Bảo vệ của công là trách nhiệm riêng của công an.

6

Bảo vệ của công là góp phần phát triển quê hương, đất nước giàu đẹp.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm nào sau đây? Vì sao?

3. Xử lý tình huống

• Tình huống 1:

Chủ nhật, Na cùng mẹ ra công viên chơi. Na nhìn thấy một số bạn nhỏ đang nhảy lên ghế đá.

Nếu là Na, em sẽ ứng xử như thế nào?

• Tình huống 2:

Đi vệ sinh xong, Bin và Tin bước ra thì thấy một vòi nước vẫn đang xả, nước tràn xuống mặt sàn. Vừa lúc ấy, tiếng trống báo hết giờ chơi vang lên. Bin nói với Tin: “Vòi nước bị hỏng rồi, mình làm gì, Tin ơi?”

Nếu là Tin, em sẽ làm gì?

• *Tình huống 3:*

Tuần này, Cốm được giao nhiệm vụ đóng các cửa sổ lớp sau mỗi buổi học. Cốm nói với Na: “Không đóng cửa sổ cũng có sao đâu nhỉ?”.

Nếu là Na, em sẽ làm gì?

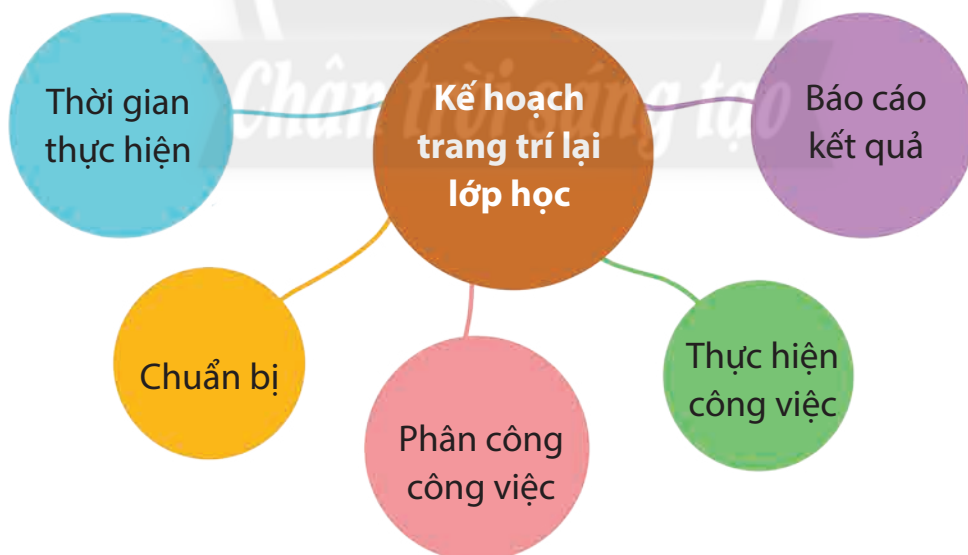
• *Tình huống 4:*

Ở làng của Bông, mọi người cùng nhau trồng hoa ven đường. Hoa nở rất đẹp, trông thật ấn tượng. Nghe tin bạn Na từ thành phố về thăm quê, Bông nói: “Mình sẽ hái một bó hoa thật to ở đường làng để tặng Na”.

Nếu là bạn của Bông, em sẽ khuyên Bông điều gì?

Vận dụng

1. Chia sẻ với các bạn những việc em đã và sẽ làm để bảo vệ của công.
2. Nhắc nhở mọi người giữ gìn, bảo vệ của công.
3. Em hãy cùng các bạn trong nhóm xây dựng và thực hiện một kế hoạch bảo vệ, giữ gìn của công.

*Cùng nhau bảo vệ của công
Giữ gìn cẩn thận, đồng lòng chung tay.*

Chủ đề: THIẾT LẬP VÀ DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ

Bài 8: EM THIẾT LẬP QUAN HỆ BẠN BÈ

Mục tiêu

- Biết vì sao phải thiết lập quan hệ bạn bè.
- Nhận biết được cách đơn giản để thiết lập quan hệ bạn bè.

Khởi động

Hãy giới thiệu bản thân trước lớp theo yêu cầu sau:

- Giới thiệu tên của em.
- Nêu một đặc điểm nổi bật của bản thân.
- Thực hiện một động tác hoặc cử chỉ dễ thương để chào hỏi cả lớp.

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và nêu các cách thiết lập quan hệ bạn bè

Kể thêm một số cách thiết lập quan hệ bạn bè mà em biết.

2. Đọc lá thư sau và trả lời câu hỏi

Nha Trang, ngày 15 tháng 8 năm 2023

Cốm ơi!

Nà viết thư này để gửi lời cảm ơn Cốm. Thật may mắn khi mình là bạn thân của nhau. Những năm qua, Nà và Cốm đã luôn gần bó để cùng giúp nhau trong học tập.

Nà vẫn nhớ ngày đầu tiên gặp Cốm, cô giáo đã xếp Cốm ngồi cạnh mình, Cốm khá rụt rè. Mình liền chủ động làm quen với Cốm trước. Cuối buổi học hôm ấy, không may mình bị đau bụng. Cốm đã không ngần ngại chạy đi báo với cô giáo để đưa mình xuống phòng y tế. Mình luôn nhớ và cảm ơn Cốm đã giúp đỡ mình.

Chúng mình sẽ mãi vun đắp cho tình bạn này thêm đẹp, Cốm nhé!

Bạn thân của Cốm

Nà

- Nà và Cốm đã thiết lập tình bạn như thế nào?
- Theo em, vì sao phải thiết lập quan hệ bạn bè?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Không nên có thêm nhiều bạn vì sẽ mất thời gian.

2

Em sẽ tự tin hơn khi biết cách thiết lập quan hệ bạn bè.

3

Chỉ nên kết bạn với các bạn cùng lớp.

4

Kết bạn mới để em có thêm bạn cùng vui chơi, học tập.

2. Quan sát tranh và chọn cách thiết lập quan hệ bạn bè. Vì sao?

1

Nam ơi, đây là
Đào, bạn mới
của mình.

2

a

b

3

Mình chơi cùng
bạn nhé!

a

Mình sẽ đợi bạn ấy
đến chào hỏi.

b

4

Hôm nay là ngày
đầu tiên mình đến
học tại trường.

a

Mình dẫn bạn
đi tham quan
trường nhé!

b

Hôm nay là ngày
đầu tiên mình đến
học tại trường.

Vậy à!

3. Xử lý tình huống

● Tình huống 1:

Câu lạc bộ Cờ vua của trường Bin tổ chức buổi giao lưu thi đấu. Bin muốn làm quen với bạn đã chơi cờ cùng mình để học hỏi nhưng chưa biết phải làm sao.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

● Tình huống 2:

Chủ nhật tuần này là sinh nhật của Cốm. Cốm muốn mời các bạn cùng lớp đến tham dự. Tuy nhiên, Cốm phân vân không biết nói thế nào với người bạn mới chuyển đến.

Nếu là Cốm, em sẽ làm gì?

Vận dụng

1. Thiết lập quan hệ bạn bè trong các trường hợp sau:

- Em tham gia câu lạc bộ của trường và chưa quen bạn nào.
- Gặp bạn mới ở khu phố/trường, lớp học/đoàn tham quan,...

2. Thiết lập quan hệ bạn bè theo các cách sau:

- Tạo ấn tượng tốt đẹp với bạn.
- Chia sẻ sở thích của mình với bạn.
- Mời bạn tham gia một số hoạt động vui chơi, học tập cùng em.

*Làm quen, kết bạn thân tình
Cùng chơi, cùng học, chúng mình cùng vui.*

Bài 9: EM DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ

Mục tiêu

- Biết vì sao phải duy trì quan hệ bạn bè.
- Nhận biết được cách đơn giản để duy trì quan hệ bạn bè.
- Có quan hệ tốt với bạn bè ở trường học và làng xóm, khối phố.

Khởi động

Cùng bạn chia sẻ về những việc các em đã giúp đỡ nhau.

- Em có cảm xúc gì khi biết bạn nhớ việc em từng giúp bạn?
- Theo em, việc giúp đỡ bạn bè có phải là cách duy trì tình bạn không? Vì sao?

Kiến tạo tri thức mới

1. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

CẬU BÉ VÀ CON SÒ

Ở ngôi làng kia có một cậu bé tốt bụng. Một hôm, cậu lang thang dọc theo bờ biển. Bỗng cậu giẫm phải một con sò nhỏ và nhặt lên. Con sò chột cất tiếng nói:

– Hãy thả tôi về với biển! Tôi sẽ tặng cậu một lời khuyên.

Cậu bé ngạc nhiên và nói với con sò:

– Tôi sẽ thả cậu về với biển, nhưng cậu phải giữ lời hứa. Tôi đang buồn chán vì không có bạn bè. Tôi không giữ được tình bạn với ai cả.

Con sò nhẹ nhàng bảo:

– Cậu hãy nắm chặt một nắm cát đầy. Những hạt cát xa lòng bàn tay sẽ theo kẽ hở giữa các ngón tay rơi xuống. Chỉ có những hạt cát nằm giữa lòng bàn tay, được giữ chặt mới còn lại. Đó chính là những người bạn thân thiết mà chúng ta thật sự cần. Những người bạn này sẽ ở lại với ta dù xảy ra bất cứ chuyện gì.

Cậu bé chăm chú lắng nghe. Con sò tiếp tục khuyên:

– Nhưng những hạt cát này rất ít và dễ rơi ra nếu chúng ta không biết giữ gìn. Giống như tình bạn, để được bền chặt thì chúng ta cần phải quan tâm và giúp đỡ nhau.

Cậu bé cảm ơn và thả con sò về lại với biển. Sau đó, cậu bé suy nghĩ về lời khuyên của con sò nhỏ.

(Phỏng theo *Quà tặng cuộc sống – Tình bạn*, NXB Thế giới, 2018)

– Con sò khuyên cậu bé điều gì?

– Theo em, vì sao phải duy trì quan hệ bạn bè?

Chân trời sáng tạo

2. Quan sát tranh và nêu những cách đơn giản để duy trì quan hệ bạn bè

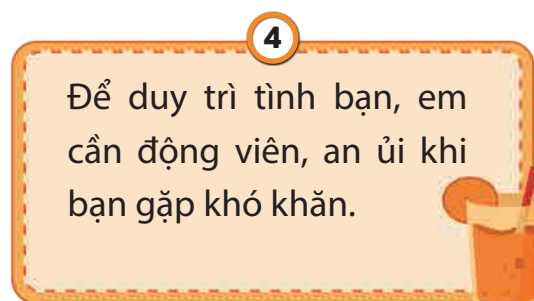
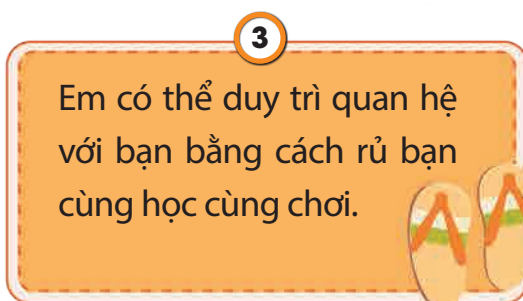
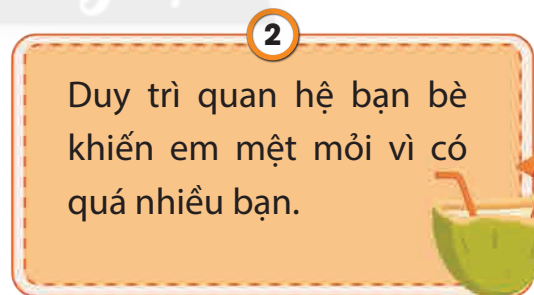
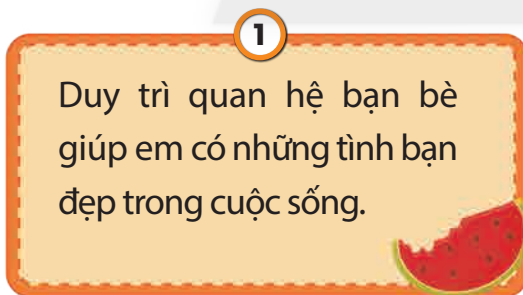

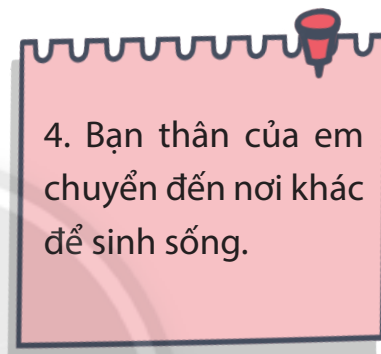
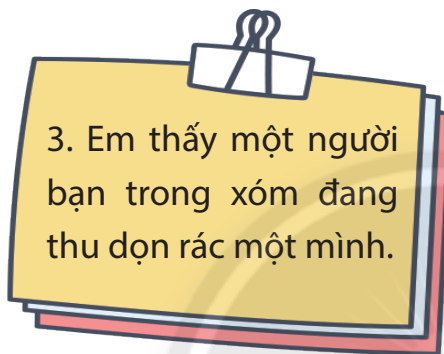
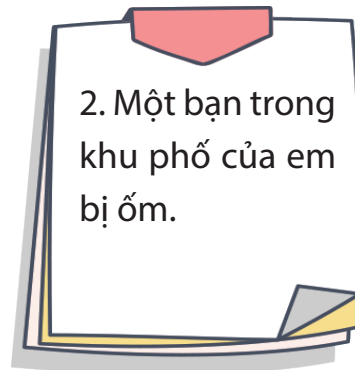
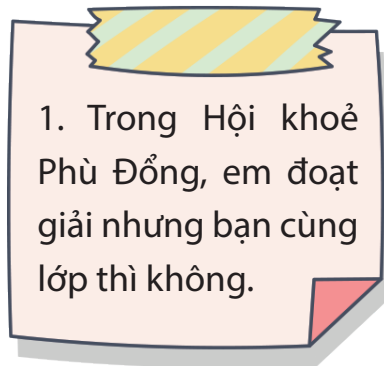
Kể thêm một số cách để duy trì quan hệ bạn bè.

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

2. Nêu cách duy trì quan hệ bạn bè phù hợp trong các tình huống sau:

3. Xử lý tình huống

● Tình huống 1:

Na và Hoa là bạn thân từ lớp 1. Năm học này, Hoa chuyển sang trường mới nên ít có dịp trò chuyện cùng Na như trước. Hôm nay, Na chợt nhớ ra: "Ồi! Cuối tuần này là sinh nhật của Hoa rồi!".

Nếu là Na, em sẽ làm gì?

● Tình huống 2:

Bạn hàng xóm rủ Bin Chủ nhật tuần này sang nhà bạn chơi. Bin đồng ý và hứa sẽ đến đúng giờ. Nhưng đến Chủ nhật, Tin đến nhà rủ Bin đi đá cầu.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

Vận dụng

1. Thiết kế “Sổ tình bạn” theo gợi ý sau:

- Ghi thông tin về những người bạn của em: ngày sinh, tính cách, sở thích, cách liên lạc với bạn.
- Sử dụng các thông tin trên để thể hiện sự động viên, giúp đỡ, hỏi thăm,... nhằm duy trì quan hệ bạn bè.

2. Thực hiện những lời nói, việc làm để duy trì quan hệ bạn bè ở trường học, làng xóm, khối phố.

*Duy trì quan hệ bạn bè,
Quan tâm, giúp đỡ, lắng nghe, giữ lời
Cùng làm, cùng học, cùng chơi,
Trò chuyện, chia sẻ, cười tươi mỗi ngày!*

Chủ đề: QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN

Bài 10: EM QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN

Mục tiêu

- Nêu được vai trò của tiền.
- Biết vì sao phải quý trọng đồng tiền.
- Biết bảo quản và tiết kiệm tiền; mua sắm quần áo, đồ dùng, đồ chơi, quà bánh,... đúng mức, phù hợp với hoàn cảnh gia đình.
- Nhắc nhở bạn bè chi tiêu tiết kiệm.

Khởi động

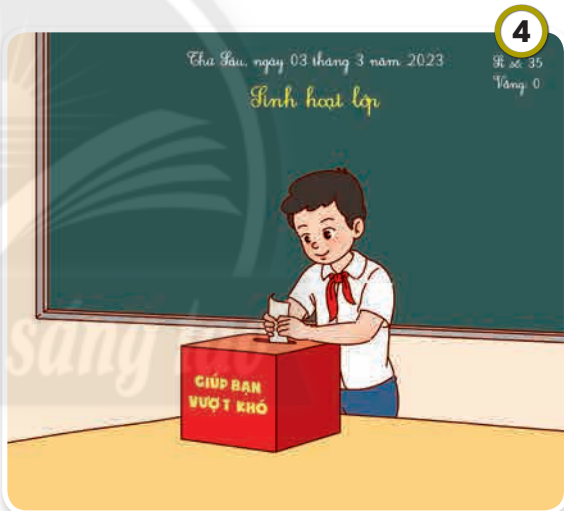
Tham gia trò chơi *Đi chợ* và trả lời câu hỏi

Qua trò chơi trên, theo em, tiền dùng để làm gì?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và cho biết vai trò của tiền

Kể thêm vai trò khác của tiền.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN

Ngày xưa, có một người nông dân rất siêng năng. Tuy vậy, ông rất buồn vì cậu con trai lười biếng. Một hôm, ông bảo con:

– Con hãy đi tìm việc làm và mang tiền về đây!

Người mẹ sợ con vất vả nên đưa cho cậu một đồng tiền vàng và dặn:

– Hãy nói với cha đây là tiền tự tay con kiếm được!

Khi nhận đồng tiền từ con, người cha liền gạt phăng đi và nghiêm giọng:

– Đây không phải là tiền do con làm ra.

Đứa con trai vẫn bình thản, không nói gì và lẳng lặng đi ra.

Hôm sau, người mẹ nói với con rằng nên tự tìm một việc gì đó để làm kiếm tiền. Cậu vâng lời mẹ dặn. Sau một tuần vất vả làm thuê, cậu cũng kiếm được một đồng tiền vàng mang về. Hai tay cậu cầm đồng tiền đưa cho cha. Người cha lại gạt phăng, đồng tiền bị rơi xuống đất.

Thấy vậy, người con trai tỏ ra lo lắng, vội vàng tìm và nhặt đồng tiền lên một cách trân trọng. Lúc này, người cha cầm tay con trai nói:

– Giờ thì cha đã tin rằng đồng tiền này là do tự tay con kiếm được. Có làm lụng vất vả thì mới biết quý trọng đồng tiền.

(Phỏng theo truyện cổ tích Chăm, Kể chuyện 5, NXB Giáo dục, 1984)

– Người con đã làm gì trong hai lần người cha gạt đồng tiền xuống đất?
Vì sao cậu lại có hành động khác nhau như vậy?

– Theo em, vì sao phải quý trọng đồng tiền?

3. Quan sát tranh, cho biết cách bảo quản và tiết kiệm tiền

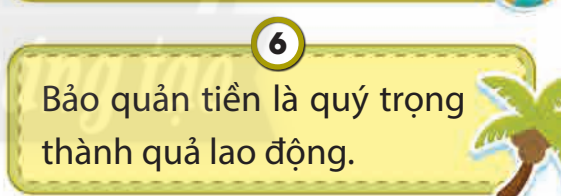
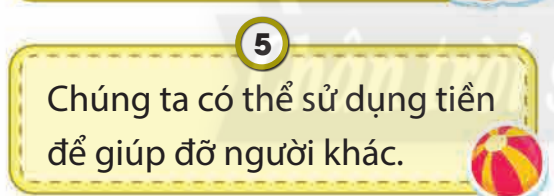
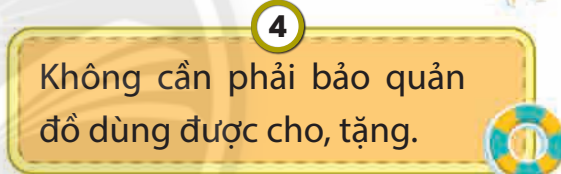
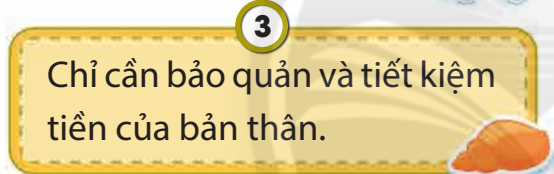
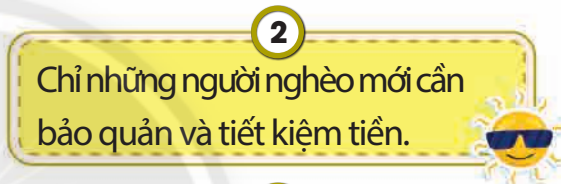
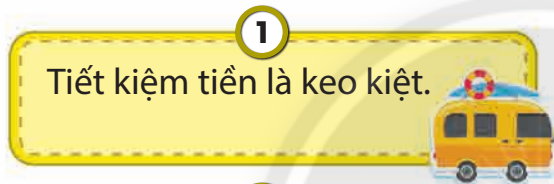

Kể thêm các cách bảo quản và tiết kiệm tiền.

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

2. Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm nào sau đây? Vì sao?

3. Đưa ra lời khuyên trong các tình huống sau:

• Tình huống 1:

Trong một buổi liên hoan của lớp, Tin thấy Bin lấy nhiều món nhưng không ăn hết và muốn bỏ thức ăn thừa.

Nếu là Tin, em sẽ khuyên Bin điều gì?

• Tình huống 2:

Cốm đang cùng Na gấp thuyền thì hết giấy thủ công. Cốm liền lấy một cuốn truyện tranh và nói với Na: "Mình xé vài trang để gấp thuyền tiếp nhé!".

Nếu là Na, em sẽ khuyên Cốm điều gì?

• Tình huống 3:

Xe đạp của Bin bị hỏng bánh. Bố sửa lại nhưng Bin không đồng ý mà muốn mua xe mới.

Nếu là bạn của Bin, em sẽ khuyên Bin điều gì?

4. Xử lý tình huống

● Tình huống 1:

Na đang dùng hộp bút màu mẹ tặng. Vào sinh nhật, Na được bạn tặng thêm một hộp bút màu mới rất đẹp.

Nếu là Na, em sẽ làm gì?

● Tình huống 2:

Sau Tết, Bin có một khoản tiền mừng tuổi. Bin định dùng số tiền này mua dụng cụ học tập. Tuy nhiên, khi đến siêu thị, thấy có nhiều đồ chơi hấp dẫn, Bin lại muốn đem hết số tiền đang có mua đồ chơi.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

Vận dụng

1. Chia sẻ với các bạn về những việc em đã và sẽ làm để bảo quản, tiết kiệm tiền.

2. Lập và thực hiện kế hoạch tiết kiệm tiền phù hợp với điều kiện của bản thân.

Gợi ý:

Kế hoạch tiết kiệm tiền

Thời gian thực hiện	Cách tiết kiệm tiền	Kết quả
...	...	...
...	...	...
...	...	...

3. Nhắc nhở các bạn cùng thực hiện việc bảo quản và tiết kiệm tiền.

*Đồng tiền khó nhọc làm nên
Tiêu dùng tiết kiệm, chớ quên giữ gìn.*

Chủ đề: QUYỀN VÀ BỔN PHẬN TRẺ EM

Bài 11: QUYỀN TRẺ EM

Mục tiêu

- Kể được một số quyền cơ bản của trẻ em.
- Biết vì sao phải thực hiện quyền của trẻ em.
- Thực hiện được quyền của trẻ em phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở, giúp đỡ bạn bè thực hiện quyền của trẻ em.

Khởi động

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi

- Em có cảm xúc gì khi xem bức tranh mô tả cuộc sống của Tin và Na?
- Theo em, Tin và Na đã được hưởng những quyền cơ bản nào của trẻ em?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và nêu một số quyền cơ bản của trẻ em

1

2

3

4

Kể thêm một số quyền cơ bản của trẻ em mà em biết.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

CON MUỐN ĐẾN TRƯỜNG

Chi là chị cả, năm nay học lớp 4. Nhà Chi thuộc hộ nghèo, bố Chi thường đau yếu nên cuộc sống rất khó khăn. Em trai mới 3 tuổi nên Chi phải vừa giúp mẹ chăm em, vừa lo việc nhà. Dù vất vả nhưng Chi luôn ham học hỏi và được thầy cô, bạn bè quý mến.

Thấy gia đình Chi khó khăn, cô Hồng hàng xóm bàn với mẹ Chi:

– Hay chị cho cháu nghỉ học để đỡ dần việc nhà.

Mẹ Chi lắc đầu:

– Vợ chồng tôi sẽ cố gắng lo cho con đi học, chị ạ!

Tình cờ, Chi cũng vừa đi học về. Khi được mẹ hỏi, Chi bày tỏ ngay:

– Con thích đi học lắm! Con muốn đến trường, mẹ ạ!

– Câu chuyện trên đề cập đến quyền cơ bản nào của trẻ em? Quyền này cần thiết như thế nào đối với cuộc sống của bạn Chi?

– Theo em, vì sao phải thực hiện quyền của trẻ em?

3. Quan sát và cho biết các bạn trong tranh thực hiện quyền của trẻ em như thế nào?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Trẻ em có quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình vì lợi ích tốt nhất của trẻ em.

2

Trẻ em được bình đẳng về cơ hội được học tập và giáo dục, được phát triển tài năng, năng khiếu, sáng tạo, phát minh.

3

Trẻ em có quyền được chăm sóc tốt nhất về sức khỏe, được ưu tiên tiếp cận, sử dụng dịch vụ phòng bệnh và khám bệnh, chữa bệnh.

4

Phải thực hiện quyền trẻ em vì đó là những quyền cơ bản của con người.

5

Thực hiện quyền trẻ em để các em khỏe mạnh, lao động sớm như người lớn.

6

Phải thực hiện quyền trẻ em vì trẻ em là tương lai của đất nước.

2. Em sẽ thực hiện quyền của trẻ em như thế nào trong các trường hợp sau?

a. Em phát hiện có một bạn trong lớp bị các bạn khác tẩy chay.

b. Một người lạ đến gần cho đồ chơi và rủ em đi theo người ấy.

c. Em bị lạc bố mẹ khi đi tham quan, mua sắm ở trung tâm thương mại.

d. Em gặp một em nhỏ có vết thương trên tay và đang ngồi khóc một mình.

3. Quan sát tranh và trả lời câu hỏi

Nếu là bạn của Tin và Na, em sẽ giúp bạn thực hiện quyền trẻ em như thế nào?

4. Xử lý tình huống

• Tình huống 1:

Vì sợ Cốm không tập trung học tập, bố mẹ thường không cho Cốm đi chơi với các bạn. Hôm qua là sinh nhật một bạn trong lớp, nhưng Cốm cũng không được bố mẹ cho tham gia.

Nếu là Cốm, em sẽ làm gì để thực hiện quyền trẻ em?

• Tình huống 2:

Tin đang đi dạo trong công viên thì nhìn thấy Bin bị bắt nạt, thậm chí có một bạn còn lao vào định đánh Bin.

Nếu là Tin, em sẽ làm gì để thực hiện quyền trẻ em?

Vận dụng

1. Chia sẻ với các bạn những việc em đã làm để thực hiện quyền trẻ em.
2. Nhắc nhở, giúp đỡ bạn bè thực hiện quyền trẻ em như: học tập, vui chơi, chăm sóc sức khỏe, được bảo vệ,...
3. Viết và trang trí câu khẩu hiệu tuyên truyền mọi người xung quanh cùng thực hiện quyền trẻ em.

Trẻ em như búp trên cành
Biết ăn ngủ, biết học hành là ngoan.
(Hồ Chí Minh)

Bài 12: BỐN PHẬN CỦA TRẺ EM

Mục tiêu

- Kể được một số bốn phận cơ bản của trẻ em.
- Biết vì sao phải thực hiện bốn phận của trẻ em.
- Thực hiện được bốn phận của trẻ em phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở, giúp đỡ bạn bè thực hiện bốn phận của trẻ em.

Khởi động

Nghe bài hát *Mẹ ơi có biết* (Nhạc và lời: Nguyễn Văn Chung) và trả lời câu hỏi

Bạn nhỏ trong bài hát đã hứa với mẹ thực hiện những điều gì?

Kiến tạo tri thức mới

1. Quan sát tranh và nêu bốn phận của trẻ em

Kể thêm một số bốn phận khác của trẻ em.

2. Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

CHIẾC ĐỒNG HỒ BỊ ĐÁNH CẮP

Sáng nay, Tin cùng bố chạy bộ đến công viên gần nhà để tập thể dục. Khi ngang qua cửa hàng đồng hồ, Tin nhìn thấy một người đàn ông đứng lấp ló trước cửa. Tin dừng lại và nghĩ: “Chú ấy làm gì thế nhỉ?”

Lúc chủ cửa hàng không để ý, người đàn ông lẹ mắt lẻn vào, lấy một chiếc đồng hồ rồi nhanh chóng bỏ đi. Tin liền chỉ tay về phía người đàn ông và nói với bố: “Bố ơi, chú kia ăn cắp đồng hồ!”. Bố vội báo cho chủ cửa hàng biết và lập tức đuổi theo, cùng người dân bắt giữ người đàn ông này giao cho công an khu vực.

Chủ cửa hàng đã cảm ơn bố con Tin và cho biết:

– Chiếc đồng hồ này là kỉ vật của một vị khách gửi sửa. Thật may hai bố con cháu đã phát hiện và giúp đỡ.

Mấy hôm sau, công an địa phương gửi thư khen ngợi Tin đã mạnh dạn tố giác hành vi vi phạm pháp luật. Tin được nhà trường tuyên dương về tấm gương “Người tốt, việc tốt” trong buổi sinh hoạt dưới cờ đầu tháng.

– Tin đã thực hiện bốn phận nào của trẻ em?

– Theo em, vì sao cần phải thực hiện bốn phận của mình?

3. Quan sát và cho biết các bạn trong tranh thực hiện bốn phận của trẻ em như thế nào?

Luyện tập

1. Nhận xét các ý kiến sau:

1

Trẻ em không được huỷ hoại thân thể, danh dự, nhân phẩm, tài sản của bản thân.

2

Trẻ em không cần giữ gìn, bảo vệ tài sản của nhà trường vì đó không phải là bổn phận của mình.

3

Trẻ em cần tôn trọng quyền, danh dự, nhân phẩm của người khác.

4

Trẻ em không được tự ý bỏ học; không rời bỏ gia đình.

5

Thực hiện bổn phận trẻ em thể hiện lòng tự trọng và trách nhiệm của bản thân.

6

Người lớn phải tạo điều kiện tối đa để trẻ em thực hiện bổn phận của mình.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm nào sau đây? Vì sao?

a. Giúp đỡ người thân trong gia đình bằng những việc làm vừa sức.

b. Xem một số trò chơi bạo lực để giải trí.

c. Phát huy phong tục, tập quán, truyền thống văn hoá tốt đẹp của quê hương.

d. Giữ gìn vệ sinh, rèn luyện thân thể để nâng cao sức khoẻ.

3. Xử lý tình huống

• Tình huống 1:

Na cùng gia đình có một buổi cắm trại ở bờ biển. Sau khi tắm biển và ăn uống, Na nhìn thấy có nhiều rác gần đó. Na nghĩ: “Rác này không phải của gia đình mình. Mình có nên dọn không nhỉ?”

Nếu là Na, em sẽ làm gì?

• Tình huống 2:

Cuối tuần, trong khi Bin đang say sưa chơi điện tử thì mẹ Bin cần đi siêu thị nên giao Bin trông em.

Nếu là Bin, em sẽ làm gì?

Vận dụng

1. Chia sẻ với các bạn về việc em đã thực hiện bốn phận của trẻ em.

2. Nhắc nhở các bạn cùng xóm/khu phố thực hiện bốn phận của trẻ em.

3. Viết và trang trí một câu khẩu hiệu tuyên truyền về việc thực hiện bốn phận của trẻ em.

*Tuổi thơ là nụ là bông
Lớn lên rường cột non sông sau này.
(Trần Hữu Lộc)*

---

*Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn
các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn
trong cuốn sách này.*

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Chủ tịch Hội đồng Thành viên: NGUYỄN ĐỨC THÁI

Tổng Giám đốc: HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:

Tổng biên tập: PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập nội dung: VŨ TRỌNG THANH – PHAN ANH TUẤN

Biên tập mỹ thuật: ĐẶNG NGỌC HÀ – PHÙNG THỊ THANH BÌNH

Thiết kế sách: ĐẶNG NGỌC HÀ – PHÙNG THỊ THANH BÌNH

Trình bày bìa: ĐẶNG NGỌC HÀ – PHÙNG THỊ THANH BÌNH

Minh họa: THANH BÌNH

Sửa bản in: TRỌNG THANH – ANH TUẤN

Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN DỊCH VỤ XUẤT BẢN GIÁO DỤC GIA ĐỊNH

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

ĐẠO ĐỨC 4 (Chân trời sáng tạo)

Mã số:

In..... bản, (QĐ:.....TK) khổ 19 x 26.5 cm.

Đơn vị in: .....địa chỉ .....

Cơ sở in: .....địa chỉ .....

Số ĐKXB: ...../CXBIPH/...../GD

Số QĐXB: .../QĐ - GD - HN ngày ..... tháng ..... năm 20....

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 20...

Mã số ISBN:

HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 4 – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO

1. TIẾNG VIỆT 4 – TẬP MỘT
2. TIẾNG VIỆT 4 – TẬP HAI
3. TOÁN 4 – TẬP MỘT
4. TOÁN 4 – TẬP HAI
5. TIẾNG ANH 4 Family and Friends (National Edition) – Student Book
6. ĐẠO ĐỨC 4
7. KHOA HỌC 4
8. LỊCH SỬ VÀ ĐỊA LÍ 4
9. TIN HỌC 4
10. CÔNG NGHỆ 4
11. GIÁO DỤC THỂ CHẤT 4
12. ÂM NHẠC 4
13. MĨ THUẬT 4 (BẢN 1)
14. MĨ THUẬT 4 (BẢN 2)
15. HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM 4 (BẢN 1)

Các đơn vị đầu mối phát hành

- **Miền Bắc:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Bắc
- **Miền Trung:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Đà Nẵng
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Trung
- **Miền Nam:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Phương Nam
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Nam
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục Cửu Long

Sách điện tử: <http://hanhtrangso.nxbgd.vn>

Kích hoạt để mở học liệu điện tử: Cào lớp nhũ trên tem để nhận mã số. Truy cập <http://hanhtrangso.nxbgd.vn> và nhập mã số tại biểu tượng chia khoá.

